

3. olvasólecke: Kutatási módszerek, kutatási szemlélet, műfajok a tanulmányokon belül

3.1. Kutatási módszer:

Témaválasztásunkra hatással van az **alkalmazandó kutatási módszer** (V.) is. A legismertebb és leggyakrabban alkalmazottak ezek közül:

1. **kérdőív:** a kérdőív célja, hogy **nagy mennyiségű adatot gyűjtsünk zárt formában** a népesség egy csoportjától a népesség egy csoportjáról. A zárt forma azt jelenti, hogy **minden megkérdezettől ugyanazt** a kérdőívet kérdezzük le,¹
2. **interjú:** az interjú célja egy adott **téma részleteinek, mélységeinek** a feltárása, amely nagyfokú érvényességet eredményez,²
3. **egyszerű megfigyelés:** könnyen alkalmazható módszer **események és azok szereplőinek tanulmányozására**,³
4. **kísérlet:** lényege, hogy a **kísérlet alanyait** adott, **mesterséges körülmények közé** helyezzük, majd **megváltoztatjuk a környezet bizonyos elemeit**. A kísérlet eredményeként azt vizsgáljuk meg, **hogyan hat** a változás **az alanyokra**.⁴

Gyakran egy kutatási tevékenységnél **nemcsak egyféle módszert alkalmazunk**. Erre gyakran azért van szükség, mert nem kapunk választ megfogalmazott hipotéziseinkre. Több módszer együttes, egymás utáni alkalmazásával **növelhetjük a kutatási tevékenységünk eredményeivel** szemben elvárt **három fő kritérium érvényesülését** is. A három fő kritérium a következő:

1. Megbízhatóság

Megbízhatónak nevezzük a kutatás eredményeit, ha **azonos körülmények között** a kutatást megismételve, **ugyanarra az eredményre** jutunk. Ez a kritérium a **kvantitatív módszerek** – pl. a

¹ Részletek L. 6. olvasólecke

² Részletek L. 7. olvasólecke

³ Részletek L. 7. olvasólecke

⁴ Részletek L. 6. olvasólecke

kérdőív, a kísérlet - erőssége, mivel ebben az esetben kutatási tevékenységünk zárt formában zajlik. A **kvalitatív módszereknél** sosem lehetünk biztosak abban, sikerül-e minden szükséges elemet tanulmányoznunk. Bár törekedni kell arra, hogy szubjektumunkat háttérbe szorítsuk, az mégis hatással van munkánkra. A szubjektum és a kvalitatív módszerek kontextusfüggősége miatt, ez a tényező a kvalitatív kutatások egyik gyenge pontja.⁵

2. Érvényesség

Érvényesnek nevezzük a kutatást, ha **azt mértük, amit szerettünk** volna. Ez a kritérium a **kvalitatív módszerek** – pl. az interjú, az egyszerű megfigyelés - erőssége, mivel ebben az esetben kutatási tevékenységünk során igyekszünk minden, a témához kapcsolódó adatot, eseményt, magatartást megfigyelni és elemezni.⁶

3. Általánosíthatóság

Általánosíthatónak tekintjük a kutatás eredményeit, ha azok **a megfigyelteken kívül másokat is reprezentálnak**. Ez a kritérium szintén a **kvantitatív módszerek** – pl. a kérdőív, a kísérlet – erőssége, mivel, megfelelő végrehajtás esetében, a gyűjtött adatokból az egész társadalomra (vagy kísérlet esetében pl. biológiai folyamatokra) vonatkozóan tudunk általános megállapításokat tenni. A **kvalitatív módszereknél** a téma konkrét részeit a maguk teljességében igyekszünk vizsgálni. Nem tudunk általános következtetéseket levonni a generált adatokból, ezért ez a tényező a kvalitatív kutatások egyik gyenge pontja.⁷

3.2. Kutatási szemlélet:

Végül témaválasztásunkat befolyásolhatja **kutatási szemléletünk** (VI.) is: milyen formában kívánjuk témánkat kifejteni. Választhatjuk **az esettanulmány** módszerét, amikor egy **konkrét szervezetet**, **eseményt** vizsgálunk oly módon, hogy a szervezet működését, az esemény bekövetkeztét befolyásoló **tényezők mélyelemzését** végezzük el. A másik lehetőség, hogy **tanulmányt** írunk, általában **a jelen egy konkrét helyzet**ére reagálva.⁸ A tanulmányokon belül a következő főbb típusokat különböztetjük meg⁹:

⁵ SZTÁRAYNÉ KÉZDY ÉVA: *Kutatásmódszertan és prezentációkészítés. 3. rész: Kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerek.* TÁMOP-4.1.2.A/1-11/1-2011-0091 „INFORMÁCIÓ - TUDÁS – ÉRVÉNYESÜLÉS

⁶ SZTÁRAYNÉ KÉZDY u. o.

⁷ SZTÁRAYNÉ KÉZDY u. o.

⁸ MAJOROS 2004, 19. p.

⁹ További változatok is vannak, de tanulmányaik során a fentebb felsoroltakkal fognak találkozni leggyakrabban.

1. **Ismertetés:** általános jellegű, ugyanakkor a főbb elemeket tartalmazó **bemutatása** egy **tudományterületnek**, egy **tudomány rész-területnek**, vagy ezeken belüli **szakmai vitáknak**, esetleg **kutatási eredményeknek**.¹⁰
2. **Elemző-értékelő ismertetés:** ebben a formában már megjelenik a **szerző szakmai álláspontja** is.¹¹
3. **Vita:** olyan típusú tudományos közlemény, melyben **egy szerző más kutató(k)** szakmai teljesítményére reagál.¹²
4. **Kivonat:** egy-egy **szekunder forrás** (kézikönyv, monográfia, szakmai folyóiratban megjelent cikk stb.) **bemutatás**. Egyfajta vázlat, mely különösen hasznos egy hosszabb időtartamú kutatás esetében.¹³
5. **Cikk:** **mindig** szakmai, **tudományos folyóiratban** jelenik meg. A szerző - általában - **kutatási tevékenysége legfrissebb eredményeiről** számol be.¹⁴

Ellenőrző kérdések:

1. Milyen főbb kutatási módszereket különböztetünk meg?

2. Melyek a kutatási tevékenységünk eredményeivel szemben elvárt három fő kritérium?

3. Mi az esettanulmány?

4. Mi a tanulmány?

5. Melyek a tanulmány főbb fajtái?

¹⁰ L. HASKÓ KATALIN: *A francia politikatudományról*. Politikatudományi Szemle. 2005/1. 177-192. pp.

¹¹ L. SZÜCS ANITA: *Locke relevanciája napjaink nemzetközi rendszerének értelmezésében – A liberális világállam megvalósulásának lehetősége*. Politikatudományi Szemle. 2013/2. 93-114. pp.

¹² L. PACZOLAY PÉTER: *Prezidenciális vagy parlamentáris demokrácia – választhat-e Közép-Európa?* Politikatudományi Szemle. 1992/2. 167-176. pp.

¹³ A 9. olvasóleckében konkrétan is láthatunk majd erre példát.

¹⁴ MAJOROS 2004, 21. p.

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.